

ТЕРЛЕЦЬКИЙ Д. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

НОМІНАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС — ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ НОМІНАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Тенденція процесуалізації конституційно-правового регулювання як у змістовно-сутнісній площині, так і у площині об'єктивації конституційно-правових приписів визнається абсолютною більшістю вітчизняних конституціоналістів та оцінюється як одна з найбільш примітних та суттєвих ознак його еволюційного розвитку. Так само загально усталеним у науковому середовищі є обґрунтування актуального та об'єктивно зумовленого характеру цієї тенденції. Втім, незважаючи на єдність та однотайність наукової спільноти при виділенні та характеристиці тенденції процесуалізації конституційно-правового регулювання, наслідки впливу цієї тенденції на системно-структурні властивості (складові) такого регулювання сприймаються та оцінюються науковцями натепер діаметрально по-різному.

Привертає увагу полярність висловлюваних позицій: від категоричного заперечення самої можливості виділення у системі права конституційного процесуального права, доведення безпідставності та недоцільності подібних тверджень — до обґрунтування статусу конституційного процесуального права як самостійної галузі права із визначенням властивій їй предмета, методів та принципів регулювання, джерел тощо. Поміркованої позиції дотримуються дослідники, які визнаючи самостійне значення конституційного процесуального права, визначають його як підгалузь у системі конституційного права України, підкреслюючи тим самим зв'язок з основною, вихідною галуззю права.

Справедливо буде підкреслити, що на теперішній час навіть серед прихильників визначення конституційного процесуального права як самостійної галузі права відсутня узгоджена позиція щодо суспільних відносин, на які спрямований її регулюючий вплив. І якщо викремлення відповідних відносин у сфері виборчого, референдумного, законотворчого та муніципального нормотворчого процесів, конституційно-юрисдикційного процесу не викликає заперечень, то в цілому це питання, як і багато інших ще не знайшло свого остаточного вирішення.

Показово, проте на тлі постійно зростаючої уваги науковців до питань теорії конституційного процесу поза межами наукового аналізу цілком безпідставно залишається проблематика номінаційного

процесу. Зважаючи на наявні теоретичні розробки номінаційної функції органів публічної влади, детермінованої відповідними номінаційними повноваженнями, така ситуація видається абсолютно неприйнятною. У цьому зв'язку вважаємо за необхідне спробувати окреслити основні, вихідні категорії номінаційного процесу як самостійного виду конституційного процесу.

1. Номінаційні повноваження органу публічної влади — закріплені Конституцією та законами України публічно-владні повноваження відносно призначення чи обрання на певні посади, звільнення чи відкликання з посад, надання згоди на призначення або звільнення з посад окремих осіб органів публічної влади. І хоча, йдеться, передусім, про відповідні повноваження вищих органів держави, що співвіднесені із законодавчою та виконавчою владою (глави держави, парламенту, уряду), є всі підстави стверджувати наявність таких повноважень і у органів місцевого самоврядування, наприклад повноваження сільської, селищної, міської ради з приводу формування виконавчих комітетів.

2. Номінаційна функція має бути визначена як напрямок та вид діяльності органу публічної влади, детермінований здійсненням відповідних номінаційних повноважень. Будучи юридично значущою, така діяльність потребує нормативного впорядкування шляхом закріплення умов та послідовності здійснення окремих організаційних та матеріально-технічних дій з метою оптимізації шляхів досягнення матеріального обумовленого процесуально-правового результату — призначення (обрання) на певну посаду чи звільнення (відкликання) з певної посади. Іншими словами, йдеться про втілені у процесуальній формі суттєві заходи найбільш доцільної процедури реалізації номінаційної функції.

3. Виходячи з позиції, за якою будь-який вид конституційного процесу є процедурою, тобто організаційними відносинами, але не всяка процедура має властивості юридичного процесу, номінаційний процес, на наш погляд, являє собою сукупність передбачених Конституцією та законами України номінаційних процедур, здійснюваних органами публічної влади.

4. Номінаційна процедура характеризує нормативно встановлений порядок послідовно вчинюваних уповноваженими суб'єктами узгоджених юридичних дій, спрямованих на призначення чи обрання на певні посади, звільнення чи відкликання з посад, надання згоди на призначення або звільнення з посад окремих осіб органів публічної влади. Під порядком, у свою чергу, слід розуміти належну, виражену в нормах права модель поведінки, що визначає, які дії і в якій послідовності повинен виконати уповноважений суб'єкт аби досягти зазначених цілей.

5. Номінаційний процес, незважаючи на внутрішньовидове різноманіття здійснюється відповідно до системи спеціальних видових

принципів, які являють собою нормативно закріплені вихідні засади, що визначають сутність, зміст та спрямованість юридично значущої діяльності з приводу призначення чи обрання на певні посади, звільнення чи відкликання з посад, надання згоди на призначення або звільнення з посад окремих осіб органів публічної влади. До таких спеціальних принципів видається можливим віднести: 1) принцип дотримання системи стримувань і противаг та невтручання у сферу компетенції інших органів публічної влади; 2) принцип професійного підбору кандидатів на посади в органах публічної влади; 3) принцип наступництва; 4) принцип відповідальності сформованих (обраних) органів публічної влади чи посадових осіб перед суб'єктами їх формування (обрання); 5) збалансованості, стабільності (прогнозованості) й наукової обґрунтованості кадрової політики.

6. Номінаційний процес, як сукупність передбачених Конституцією та законами України номінаційних процедур, здійснюваних органами публічної влади, передбачає виокремлення відносно самостійних етапів — стадій, що віддзеркалюють логічну послідовність його розвитку та покликані демонструвати його протяжність у часі. Дотримуючись загально визнаного поділу стадій юридичного процесу на обов'язкові та факультативні, до першої групи слід віднести стадію ініціювання номінування на посаду (порушення номінаційної процедури); стадію підготовчих дій, яка зважаючи на особливості конституційно-правового регулювання нерідко також охоплює погоджувальні процедури; стадію прийняття рішення по суті.

ОЛЬКІНА О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук

КРИТЕРІЙ ВИДІЛЕННЯ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

До числа юридичних осіб публічного права чинне конституційне законодавство відносить різноманітних суб'єктів конституційних відносин. Нормативною основою такого виокремлення виступає ст. 81 Цивільного кодексу України, за якою «юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. Юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу